

ИСТРАЖИВАЊЕ ДОБРОГ ДИЗАЈНА – ПРОЈЕКАТ САВРЕМЕНОГ НАМЕШТАЈА **RESEARCHING GOOD DESIGN – PROJECT OF CONTEMPORARY FURNITURE**

Александра Суботић, *Факултет техничких наука, Нови Сад*

Област – АРХИТЕКТУРА

Кратак садржај – Рад се бави истраживањем сложеног процеса пројектовања намештаја. Извршили смо анализу историје намештаја и његовог дизајна од првих примера најстаријих цивилизација, па све до савременог доба. Уважен је и утицај познатих дизајнера као и покрета који су кроз своју праксу утицали на дизајн каквог га данас познајемо. Акцент је стављен на истраживање принципа који чине дизајн добрим, употребљивим, квалитетним и трајним. Као синтеза свих ових ствари, проистекао је пројекат три комада намештаја који поштују историјски дух док отелотворују савремене материјале и потребе.

Кључне речи: историја намештаја, дизајн намештаја, мултифункционалност, одрживост, столица, клупа, чивилук

Abstract – The paper explores the intricate process of furniture design. We have analyzed the history of furniture and its design from the earliest examples of ancient civilizations through to modern times. The influence of renowned designers and the movements that have shaped contemporary design practice are thoroughly examined. Emphasis is placed on researching the principles that render design good, usable, quality, and durable. As a synthesis of these insights, the project resulted in the creation of three furniture pieces that honor the historical spirit while embodying contemporary materials and needs.

Keywords: history of furniture, furniture design, multifunctional, sustainability, chair, bench, coat hanger

1. УВОД

Предмет рада је истраживање процеса дизајна намештаја и друштвених и економских фактора који су утицали на његов развој кроз векове. Ово историјско истраживање је и хронолошко и тематско, сагледавајући како су материјали као што су дрво, метал и, одавно, одрживи композити, утицали на могућности дизајна. Чланак истражује шта намештај чини не само визуелно привлачним, већ и функционалним, трајним и одрживим.

НАПОМЕНА:

Овај рад проистекао је из мастер рада чији ментор је била др Саша Медић, доцент.

На крају, представљамо три јединствена дизајна намештаја који показују како се ови историјски увиди и концепти дизајна могу применити у пракси. Они су покушај да се синтетизују прикупљене информације, размишљајући о прошлим утицајима, истовремено указујући на будуће тенденције.

2. НАМЕШТАЈ ОД ПОЧЕТКА ДО 19. ВЕКА

Историја дизајна намештаја од античких времена до 19. века одражава шири културни, технолошки и друштвени развој. У древним цивилизацијама као што су Египат, Грчка и Рим, намештај је био прожет симболичким значењем и направљен да одражава друштвене структуре, користећи доступну технологију и материјале да означи статус и духовност. [1]

Како је историја напредовала у средњовековну еру, намештај је био чврст и често дизајниран за мобилност, одражавајући феудални начин живота. Ренесанса је тада донела оживљавање класичних идеала, фокусирајући се на лепоту, пропорцију и детаље, што је утицало на касније стилове као што су грандиозни барок и хировити рококо, где је намештај постао израз уметности и раскоши.

Уследио је неокласични период, залажући се за повратак једноставности и величанствености антике, у оштрој супротности са еклектичном мешавином оживљених стилова каснијег вијекторјанског доба, олакшаном доласком индустријализације.

Током свих ових периода, регионалне адаптације су играле кључну улогу. Различите културе, од јапанског минимализма до индијских замршених резбарења, укључиле су локалне материјале, климу и традицију у дизајн намештаја, обогаћујући глобални пејзаж дизајна разноликом естетиком.

Технолошки напредак значајно је утицао на производњу намештаја, од једноставне обраде дрвета до сложене интарзије, фурнира, и на крају, парног савијања и механизованих процеса индустријске револуције. Ове иновације не само да су промениле технике производње, већ су промениле и економски пејзаж приступачности намештаја, постављајући нова питања о вредности занатства у односу на количину. [2]

Ово путовање кроз време показује намештај као не само функционалне предмете, већ и као артефакте који обухватају суштину њиховог доба, наглашавајући непрекидну потрагу човечанства за лепотом, удобношћу и изражавањем кроз материјалну културу. Еволуција дизајна намештаја је наратив о људској креативности, који одражава како су друштва

користила намештај да артикулишу идентитет, статус и њихов однос са околним светом.

3. НАМЕШТАЈ ОД 19. ВЕКА ДО ДАНАС

Дизајн намештаја је прошао кроз значајну еволуцију од 19. века до данас, одражавајући шире друштвене, економске и технолошке промене.

1. 19. век: Ова ера је почела са китњастим дизајном типичним за викторијански период, где је намештај био тежак, разрађен и често ручно рађен, одражавајући богатство и друштвени статус. Међутим, како је индустријска револуција напредовала, фокус се померио ка масовној производњи. Ова промена учинила је намештај приступачнијим, али је такође подстакла покрете попут уметности и заната, који су настојали да се врате квалитету ручне израде у позадини индустријализације. [4]

2. Рани 20. век: На прелазу века дошло је до успона Арт Новеа, увођења органских облика и интеграције уметности у свакодневне предмете. Убрзо је уследио Баухаус покрет 1920-их, који је револуционисао дизајн намештаја својом минималистичком естетиком и мантром „форма прати функцију“. Овде је дизајн намештаја постао више о корисности, једноставности и употреби нових материјала као што је цевасти челик, који би се лако могао масовно производити.

3. Период после Другог светског рата: Економски опоравак довео је до процвата иновативног дизајна намештаја. Материјали попут шперплоче, пластике и фибергласа постали су популарни, што је омогућило дизајнерима као што су Чарлс и Реј Имс да креирају културне комаде који су истовремено били функционални и стилски, отелотворујући оптимизам тог доба. Модеран дизајн из средине века фокусиран је на чисте линије, органске облине и функционалност, што је одговарало новом урбаном начину живота.

4. Крај 20. века: Постмодернистички покрет 1980-их и 90-их одбацио је строга правила модернизма. Дизајнери попут оних из Мемфис групе креирали су намештај који је био шарен, разигран и често ироничан, одражавајући шири културни помак ка индивидуализму и далеко од онога што се сматрало хладном рационалношћу модернизма.

5. Трендови 21. века: Данас дизајн намештаја одражава неколико савремених тема:- Одрживост: Све већи нагласак се ставља на еколошки прихватљиве материјале, одрживе производне процесе и дуговечност дизајна. Намештај је често дизајниран за растављање, рециклирање или направљен од већ рециклираних материјала.

- Интеграција технологије: ЦАД и 3Д штампа су трансформисали дизајн и производњу, омогућавајући сложене облике и прилагођавање. Паметан намештај који интегрише технологију за практичност или здравствене бенефиције је у порасту.

- Глобална фузија: Дизајн намештаја сада често комбинује елементе из различитих култура, одражавајући глобализацију. Ово је довело до богате таписерије естетике где се традиционална израда сусреће са модерним дизајном.

- Флексибилност и функционалност: Како су урбани животни простори све мањи, дизајн намештаја је нагињао мултифункционалности, модуларности и решењима која штеде простор.

- Естетичка једноставност: Иако је функционалност и даље кључна, постоји повратак једноставности у форми, али са фокусом на удобност, квалитет и тактилно искуство, под утицајем скандинавске и јапанске филозофије дизајна.

Током ових периода, дизајн намештаја се не само прилагођавао, већ је и утицао на животне просторе, одражавајући промене у начину на који живимо, радимо и комуницирамо. Намештај сваке ере прича причу о технологији свог времена, економским условима и друштвеним вредностима, од ручно израђеног луксуза 19. века до данашњих, технолошки интегрисаних, одрживих комада. Намештај је еволуирао од пуке корисности у израз личног идентитета, културне интеграције и еколошке свести.

4. НАЈУТИЦАЈНИЈЕ ЛИЧНОСТИ У ДИЗАЈНУ

Наслеђе модерног дизајна значајно је обликовано фигурама попут Алвара Алта, два Еамес и Ле Корбизјеа, заједно са покретима попут скандинавског и италијанског дизајна. Ови иноватори су трансформисали намештај у функционалну уметност, наглашавајући једноставност, функционалност и беспрекорну мешавину лепоте са практичношћу. Њихови дизајни одражавају не само технолошке могућности свог времена, већ и културне тежње, чинећи сваки комад изјавом своје ере.

Скандинавски дизајн, са својим минималистичким и функционалним етосом, направио је глобални утицај, промовишући филозофију дизајна у којој форма прати функцију, али не жртвује естетску привлачност.

Овај приступ није утицао само на начин на који се прави намештај, већ и на то како се животни простори доживљавају широм света, подстицајући интеграцију локалног занатства са модерном технологијом. Италијански дизајн доприноси овој наративи чинећи намештај средством личног изражавања, обогаћујући глобални језик дизајна. Заједно, ови елементи су померили границе традиционалног дизајна намештаја, подстицајући сталне иновације где традиција сусреће технологију, суштински мењајући нашу интеракцију са свакодневним окружењем. Ова еволуција одражава шире културно уважавање дизајна који служи и функционалним потребама и уметничком изражавању, настављајући да инспирише савремене дизајнере. [5,6]

5. ПРИНЦИПИ ДОБРОГ ДИЗАЈНА

У домену дизајна производа, било да се ради о намештају, технологији или свакодневним предметима, принципи доброг дизајна служе као окосница за креирање предмета који нису само функционални већ и интуитивни, естетски пријатни и усмерени на корисника. Ова теза истражује основне принципе који воде дизајнеру у изради производа који одјекују код корисника, побољшавају употребљивост и издржавају тест времена.

- Корисник као центар дизајна - овај принцип наглашава дизајн имајући на уму крајњег

корисника, осигуравајући да производи задовоље стварне људске потребе, да су доступни и да пружају позитивно искуство интеракције. Дајући приоритет перспективи корисника, дизајнери праве решења која су сама по себи употребљивија и пожељнија.

- Интеракције са објектом – морају да буду одмах очигледне. Добро дизајниран објект саопштава своју употребу кроз своју форму, сугеришући како треба да буде у интеракцији са њим, чиме се смањује потреба за упутствима и побољшава природни ток ангажовања корисника. [7]
- Мапирање - оно користи просторни распоред и интуитивно постављање како би рад производа учинио једноставним, при чему распоред контрола логично одговара исходу, смањујући забуну и грешке.
- Повратне информације - обавештавају кориснике о резултатима њихових акција. Ефикасан дизајн пружа тренутне, јасне и релевантне повратне информације, осигуравајући да корисници знају да су њихове акције препознате и да је жељени ефекат у току или завршен, што је кључно за интерактивне системе.
- Ограничења - представљају начине на које се производ може користити, усмеравајући кориснике ка правилној употреби уз спречавање грешака или опасних радњи. Дизајнирајући физичка, логичка или културолошка ограничења, дизајнери могу да усмере понашање корисника у сигурним и предвиђеним правцима.
- Модуларност - иако није неопходна ставка да би се дизајн сматрао добрим и успешним, знатно утиче на квалитет живота корисника и временски период за који предмет може да се експлоатише. Смањује потребу за константном потребом за куповином нових предмета, тако да је на неки начин и еколошки и много мање конзумеристички настројен јер је окренут ка квалитету уместо квантитету.

Ови принципи не стоје изоловано, већ динамички делују у процесу пројектовања. Они воде дизајнере у креирању производа који нису само функционални, већ и обogaћују корисничко искуство тако што чине интеракције непрекорним и интуитивним. Ова теза ће истражити сваки од ових принципа кроз конкретне примере, демонстрирајући како се манифестују у апликацијама у стварном свету, посебно у дизајну намештаја и технологијама паметних кућа, да би се илустровала њихова кључна улога у обликовању интеракције и задовољства корисника.

6. НОВОПРОЈЕКТОВАНА РЕШЕЊА НАМЕШТАЈА

Надовезујући се на теоријску основу и историјске увиде изнете у ранијим поглављима, овај одељак уводи три карактеристична дизајна намештаја који обухватају срж ове тезе: премошћавање историјске

израде са савременим принципима дизајна, наглашавајући прилагодљивост, одрживост и естетску привлачност.

По узору на италијанске дизајнере намештаја настала је жеља да се осмисли столица која ће осим удобности и топлоте, својом скулптуралном геометријом допринети осећају луксуза и свевремености у простору. Главна идеја је била осмислити столицу која визуелно делује као да је саливена из једног комада дрвета. Сваки елемент се без јасних граница наставља у други и заједно чине једну флуидну форму. Како је нагласак на задовољавању већег опсега потреба, ова столица је дизајнирана тако да у сваком тренутку може да послужи, осим трпезаријске или акцентне столице, и као фотелја у дневном боравку. Својим изгледом не наговештава да ли је њена намена само за ручавање, иако су испоштовани сви параметри како би функционалност била задовољена. Столица је у свом основном изгледу осмишљена од конструкције ораховог дрвета у комбинацији са тапацираним седалним делом и наслоним за леђа. Како би столица могла да се користи у што више ентеријера, замишљена је тако да корисници имају слободу да сами бирају финални изглед своје столице, од нијансе дрвета, до боје и врсте материјала.

Слика 1. Реалистичан приказ столице

Током пројектовања клупе установили смо да је најчешћи проблем код оваквог типа објекта потреба за додатним простором за одлагање и да она има способност да се лако може пренети из једног простора у други. Тиме речено, састоји се из тапацираног седалног дела који се ослања на два ослонаца. Са једне стране налази се точак у облику кугле који је каишем причвршћен преко седалног дела. Други ослонац представља кутија за складиштење која је осмишљена да функционише по принципу фиоке са потконструкцијом како би била безбедна за седење. Да би се избегло случајно отварање фиоке током премештања клупе, предвиђени су слаби магнети који ће држати фиоку да се не отвори, а да притом не отежавају много отварање фиоке када је то потребно.

Слика 2. Реалистичан приказ клупе

Приликом пројектовања чивилука полазимо од запажања да постоје два типа људи, односно два типа јакне које људи користе – јакни које се каче на куку и оне које је потребно закачити на вешалицу. Из овог разлога осмислили смо чивилук који може да задовољи обе потребе, а да при томе не нарушава изглед простора у коме се налази, већ да својим изгледом делује као уметничко дело, пре него вешалица за јакне. Чивилук је конципиран у виду два стуба који су постављени један испред другог и заједно чине скулптуралну појаву у ентеријеру. Врх сваког стуба служи као вешалица за по један капут, и по својој висини поседује „куке“ односно елементе у виду куглица за качење обичних јакни. Куглице су распоређене на различитим висинама, како би у сваком тренутку без пометње могло да се приступи сваком одевном предмету. Вођено је рачуна да постоји адекватна висина коју могу да дохвате сви корисници, били они деца, стари људи који не могу много да се истежу да оставе јакну, или особе у колицима. Како би чивилук био стабилан и трајан, предвиђено је да се израђује од метала. Да би задовољио и потребу за естетиком и могао корисницима да пружи флексибилност у одабиру боја, предвиђено је да чивилук буде пресвучен у ПВД обради. Ова врста премаза значајно побољшава отпорност на хабање, корозију и тврдоћу, а велика понуда боја и завршних обрада пружа корисницима слободу у креирању јединствених решења за свој дом.

Слика 3. Реалистичан приказ чивилука

Сва три дизајна су концептуализована са нагласком на флексибилности материјала, омогућавајући прилагођавање на основу преференција корисника и постојећег декора њиховог простора. Овај приступ не само да задовољава индивидуалне укусе, већ и промовише одрживост подстичући употребу материјала који су и естетски пријатни и еколошки

одговорни. Сваки од њих је концептуализован са дубоким разумевањем прошлих дизајнерских покрета, али сваки комад гура напред у будућност дизајна намештаја. Направљени су тако да буду не само функционални и естетски пријатни, већ и прилагодљиви променљивим обрасцима свакодневног живота. Ово одражава приступ дизајну где намештај еволуира са својим корисником, nudeћи решења која су флексибилна колико и издржљива.

7. ЗАКЉУЧАК

Ова теза прати еволуцију дизајна намештаја, наглашавајући његову улогу културног огледала од древних престола до модерног минимализма. Показује како намештај обухвата економске, технолошке и друштвене промене, наглашавајући спој облика, функције и одрживости. Историјски увиди информишу нове дизајне, показујући равнотежу између традиције и иновације. Студија се залаже за дизајн који поштује еколошке проблеме и историјски контекст, а истовремено задовољава савремене потребе. Три оригинална дизајна илуструју овај приступ, спајајући прошлу естетику са одрживошћу оријентисаном на будућност. Коначно, теза позива на стални дијалог у дизајну који поштује историју, служи садашњости и чува за будуће генерације, наглашавајући интегралну улогу намештаја у људској цивилизацији.

8. ЛИТЕРАТУРА

- [1] Litchfield, F. (2006) „Illustrated History of Furniture From the Earliest to the Present Time“
- [2] Morley, J. (1999) "The History of Furniture: Twenty-Five Centuries of Style and Design in the Western Tradition", стр. 14 - 19
- [3] Litchfield, F. (2006) „Illustrated History of Furniture From the Earliest to the Present Time“
- [4] Vitra Design Museum (2019) "Atlas of Furniture Design," стр. 136 - 140
- [5] Mang, K. (1979) "History of modern furniture", стр. 72 - 86
- [6] Fiell, C., P. (2005) "Scandinavian Design", стр.
- [7] Norman, D. (2013) "The Design of Everyday Things", стр 10 - 21

Кратка биографија:

Александра Суботић рођена је 25.03.1999. године у Суботици. Мастер рад из области Дизајн ентеријера је одбранла на Факултету техничких наука 2024. године.

контакт: aleks.subotic99@gmail.com